

Commentarium Quartum in ‘Sibi Scribere’

Kiioakius Akai

1 Prologus

Incipit descriptio de maleficio quod fecerunt aliqui professores et praeceptor qui simulant philosophari. Primum enim concilium litterarum academicum statuit¹ ut quattuor examinatores investigarent aliquam dissertationem philosophicam. Amovit vero professor philosophiae se ipsum a horum quattuor examinitoribus. Per officium, professor philosophiae et praeceptor, qui examinitor primus erat, denuntiaverant, sequente die,² philosophiae studiosae suae ut tres examinatores investigarent. Hoc vero fecerunt sine potestate, sine proba causa.

Deinde, concilio academico commutationem examinerum propnere conatus sum, persuadendo iis ut proponerent concilio litterarum academico commutationem examinerum. Sed, quia timuerunt expositionem relationis inter philosophiae professorem et ejus studiosam, repugnanado consilium meum, examinatores praeter me nuntiaverunt concilio litterarum academico signum per tres examinatores, quod recognovit³ facultas litterarum. Acta ergo duorum conciliorum academicorum habent nec constantiam nec cohaerentiam. Professores et praeceptor, qui sunt periti ethicorum, celaverunt igitur injustitiam quam fecerunt in concilio litterarum academico, ut reservarent dignitatem philosophiae professoris. Hoc commonet nos de versu Rutilii.

Latius excisae pestis contagia serpunt. (Rutilius, *Itinerarium*, I. 397)⁴

Hoc est, plane, impietas, per quam causam hi examinatores debent puni ab officio univertitatis. Quia, ut aliqui philosophus Britannicus dixit, omnis societas non subsistere potest et dissoluta erit sine observantia legum.

Quandoquidem nulla, quantumvis libera, aut levi de causa institua societas, sive ea fuerit literatorum, ad philosophiam; sive mercatorum, ad negotia; sive denique feriatorum hominum, ad mutuos sermones et animi causa, subsistere potest, quin ilico dissoluta interbit, si omnibus destitua sit legibus. (Locke, *Epistola de Tolerantia*, ed. M. Montuori, pp. 22–24)

Necesse ergo est ut suas leges habeat omnis societas.

2 Praemissa Prima

Haec et hujusmodi videntur magis adversari veritate philosophiae, puritati et saluti animarum, quam erronea quaevis contra decisiones concilii academici persuasio conscientiae,

¹a. d. XV Kalendas Januarias, MMXVII(2017/12/18).

²a. d. XIV Kalendas Januarias, MMXVII(2017/12/19).

³a. d. XVI Kalendas Martias, MMXVIII(2018/02/14).

⁴apud Montaigne, *Essais*, II-15, Villey, tome II, p. 387.

quam habere praetendunt. Quae vero de ecclesia aliqui philosophus Britannicus dixit,⁵ videntur commoda esse ad concilium academicam. Idest, alia res est verae philosophiae quae non est ethica, non ad extremam pompam studentium ethicorum, non ad dominationum eorum, non denique ad vim eorum; sed ad vitam recte philosophiceque instituendam. Primo omnium vitiis suis, fastui et libidini propriae bellum debet indicere, qui in veram philosophiam velit militare; alias sine vitae sanctimonia, morem castitate, animi benignitate et mansuetudine, frustra sibi nomen ‘philosophum.’ Sed, ut J. Calvinus dixit in suo *Institutione*,

Cor vero praesertim in omne malum proclive, pravisque cupiditatibus refertum, hisque addictum et adversus Deum contumax. (Calvin, *Cristianae Religionis Institutio*, 1536, ed. Barth–Niesel, p. 38)

Ne autem cedant cordi suo in malo, huic cordis inclinationi resistere debent viri qui in philosophiam versari volunt. Non enim fert nobis beatitudinem ex philosophari haec inclinatio cordis ad malum, quod est malum moris, cum aliquis caret perfectione morali nata inhaerere. Quae igitur repraesentant verba senquentia aliquius philosophi Britannici.

Nulla, quam reclamante conscientia ingredior viam, me ad beatorum sedes unquam deducant. (Locke, *Epistola de Tolerantia*, ed. M. Montuori, p. 54)

Si vero conscientia accipitur ad litteram, ea est aliqua scientia applicata ad aliquid, ut S. Thomas dicit in sua *Summa Theologiae*,

Conscientia enim secundum proprietatem vocabuli importat ordinem scientiae ad aliquid, nam conscientia dicitur cum alio scientia. Applicatio autem scientiae ad aliquid fit per aliquem actum. Unde ex ista ratione nominis patet, quod conscientia sit actus. (Thomas, *Summa Theologiae*, I-I, q. 79, a. 13, conc.)

Si igitur conscientia est actus, infamis actus deducit nos nihilo minus in infamiam, quamvis nos ipsi non faciamus probrose. Inde nos non solum piget et pudet haec et hujusmodi facere, sed etiam pudet actorum quae alii fecerunt.

καὶ ὅταν ἔχωσιν ἃ κατασχύνουσιν ἔργα καὶ πράγματα ἢ αὐτῶν ἢ προγόνων ἢ ἄλλων τινῶν πρὸς οὓς ὑπάρχει αὐτῆς ἀγχστεία τις. (Aristoteles, *Ars Rhetorica*, B6, 1385a1–3)

et quando habeant ea quae dedecorent opera et actiones aut suas ipsorum aut proavorum, aut aliorum aliquorum quibuscum sit aliqua ipsis propinquitas. (Aristoteles, *Ars Rhetorica*, B6, 1385a1–3; *Aristoteles Latine Interpretibus Variis*, 710b)

Studentes autem de ethica frustra induerunt mores studentium philosophicorum externos, cum fide et sinceritate in philosophiam interna opus sit ut domina philosophiae⁶ placeat. At

⁵J. Locke, *Epistola de Tolerantia*, ed. M. Montuori, pp. 6–8.

⁶id est, figuraliter, phisophia ipsa quae est scientia.

philosophos qui se conferunt ad philosophiam non solum piget infidelis actionis alicujus professoris contra concilium academicum sed etiam pudet, non quia ethica habet proximitatem philosophiae sed quia philosophia comprehendet ethicam. Cum enim suis vitis studentes de ethica invadunt in sphaeram philosophiae.

Quia malum suum circumferenti locorum mutatio laborem cumulat, non tribuit sanitatem. Potest ergo tibi non improprie dici, quod adolescenti cuidam, qui peregrinationem nil sibi profuisse querebatur,⁷ respondit Socrates: ‘Tecum enim’ inquit ‘peregrinaberis.’ (Petrarca, *De secreto conflictu curarum mearum*, III, 8.8, ed. N. Mann, p. 190)

Scientia vero de logica, lingua Graeca et Latina, et praesertim, conscientia normae carent, isti qui studentes ethicam praetendent philosophari. Isti enim non conscii sibi istarum causarum per quas malefaciunt.

Indignare potius te non esse sapientem, quod unum et libertatem et veras divitias prestare⁸ potuisset. Ceterum quisquis causarum absentiam equo ferens animo effectus non adesse conqueritur, nec causarum certam tenet ille rationem nec effectuum. (Petrarca, *De secreto conflictu curarum mearum*, II, 15.1, ed. N. Mann, p. 128)

Ut ergo aliquis cognoscat quomodo situs est, necesse est illi habere cognitionem circumjectuum conscientiamque secundum quam ille vivit, quarum isti studentes ethicorum carent. At causa, per quam illi carent hac cognitione et conscientia normae, quaerenda est. Forsan enim arrogantia aliqua permittit illos praetendere philosophari, non vero philosophantes, quia illi scientiam de philosophia non habent. Quae vero faciunt omni sensu carentes. Sed, “sapere aude,” ut Horatius scripsit in suo epistulo.⁹

Postea vero inquiramus quae sit illorum arrogantia, quidque faciat eam. Sequitur jam ut inquiramus quomodo oportet tractare illorum arrogantiam et quomodo oportet uti illis.

3 Praemissa Secunda

An vero illi philosophiae et secreti privati praetextu alios decipiant, vexant, lacerant, id amico et benigno animo agant, ipsorum quaero conscientiam, quamvis conscientiam non habeant, ut dictum est antea. Si enim sic est, aliquam possibilitatem remittere illos habemus.

verum haec nostra est remissio, iram, odium, vindictae appetentiam ex animo ultro deponere et iniuriarum memoriam voluntaria oblivione contere. (Calvin, *Cristianae Religionis Institutio*, 1536, ed. Barth–Niesel, p. 112)

Secundum hanc Calvini phrasin, remissio est non venia sed depositio affectuum ex animo ultro et contritio memoriarum injuriarum per oblivionem voluntariam. Si vero remissio opponi-

⁷id est, quaerebatur.

⁸id est, praestare.

⁹Horatius, *Epist.*, I, 2, 40.

tur intensioni(non, intentioni),¹⁰ “remittere” significat “amovere malefacium a aliquo homine” seu “depellere aliquem a malefacio.” Sed remissio, in sensu Calvini, non est depulsio aliquis a malefacio, sed contritio memoriarum injuriarum per oblivionem voluntariam. Memoriae igitur injuriarum constant. Et memoriarum aliquarum rerum oblisci possumus, sed injuriae ipsae permanent ex illo tempore quamvis illarum injuriarum obliscamur.

Si vero injuriae, quas jam fecerunt, permanent in aliquo loco, arte quam aversamur philosophari possumus, moribus de quibus dubitamus philosophi fieri; philosophia vero de qua dubitamus, moribus quos aversamur, philosophi fieri non possumus.

Sed quod caput rei est et rem penitus conficit; etiamsi professores de philosophia potiores sint sententia, et methodus quem inire jubent vere philosophia¹¹; si hoc nobis ex animo non persuasum sit, nobis non erit salutaris.

Haec vero insanitas videtur oriri ex illorum ignorantia de scientia cujus egent professores seu magistri ethicorum in sellis philosophiae. Lingua enim Latina os philosophorum est per quod aliis loquimur, et lingua Graeca oculus noster per quem textus philosophorum antiquorum legimus, et logica dextra nostra per quam res logice consideramus, quibus nisi intercedentibus, nec nobis nec omnibus quidquam cum philosophia est.

4 Epilogatio

Quae adhuc inventa sunt in consideratione, ea hujusmodi sunt, ut arrogantiam seu audaciam habeant professores seu magistri ethicorum in sellis philosophiae. Sed, ut unde disceseram revertamur, et adversus ignorantiam et adversus audaciam praecipueque adversus hanc de qua saepe jam diu loquimur, arrogantiam, aliquid semper excogitare oportet. Contra arrogantiam, Plinius manifestavit modestiam seu verecundiam in sua epistula.

Addidi hunc ordinem me et in scribendo sequi, ut necessitates voluptatibus, seria iucundis anteferrem, ac primum amicis tum mihi scriberem. (Plinius, *Epist.* VIII, 21, 3)

Praeter hanc modestiam seu verecundiam, opus est nobis emendare opiniones suas quando invenimus errores in opinionibus suis audaciter, ut Horatius scripsit.¹² Haec enim modestia in affirmando et audacia in corrigendo errores suos sunt habitus, quos refert Augustinus.

Est item aliud hominum genus, eorum qui universam quidem creaturam, quae profecto mutabilis est, nituntur transcendere ut ad incommutabilem substantiam quae Deus est erigant intentionem; sed mortalitatis onere praegravati cum et videri volunt scire quod nesciunt et quod volunt scire non possunt, praesumptiones opinionum suarum audacius affirmando intercludent sibimet intelligentiae vias, magis eligentes sententiam suam non corrigere perversam quam mutare defensam. (Augustinus, *De Trinitate.* I, 1)

¹⁰apud R. E. Latham: *Revised Medieval Latin Word-List*, “remissio” definitur “diminution of intensity”(p. 401), et “intensio” definitur “intensity”(p. 254).

¹¹Hoc vero est falsitas.

¹²“sapere aude” (Horatius, *Epist.*, I, 2, 40).

Cum igitur in investigando problemata philosophica quae homines videntur non scire, duo praecipue consideranda sunt, habitus scilicet qui ducit homines ad artem quae tractet ignota objecta, et audacia in corrigendo errores inventitios; de utrisque primo separatim agendum est, deinde conjungendum est, ut clarius de philosophiae ratione constet.

Corrigendum ad Commentarium Primum in ‘Sibi Scribere’(2015): pag. 1, lin. 21, ‘Nietzsche’ pro ‘Nitzsche’, et ad Commentarium Tertium in ‘Sibi Scribere’(2017): pag. 3, lin. 6, ‘philosophiae’ pro ‘philosophiae’.

Bibliographia

- Akai, K. (赤井清晃), 2015. ‘Commentarium Primum in ‘Sibi Scribere’’, 『比較論理学研究』, 12, 1–6.
- ————— 2017. ‘Commentarium Tertium in ‘Sibi Scribere’’, 『比較論理学研究』, 14, 1–6.
- Aristoteles, 1959. *Aristotelis Ars Rhetorica*, recognovit brevique adnotatione instruxit W. D. Ross, Oxford.
- ————— 1831. *Aristotelis Opera, Vol. III*, edidit Academia Regia Borussica, Berolini.
- Augustinus, 1865. *De Trinitate*, J. P. Migne, *Augustini Opera Omnia*, Patrologia Latina, Tomus 8, Paris.
- Calvin, 1926. *Cristianae Religionis Institutio*, 1536, in *Joannis Calvini Opera Selecta Vol. I*, ed. Barth–Niesel, München: Chr. Kaiser.
- Horatius, 1947. *Opera Omnia*, ed. Bernhard Wyss, Frauenfeldae: Huber.
- Latham, R. E., 1965. *Revised Medieval Latin Word-List*, London: *Published for The British Academy by The Oxford University Press*.
- Locke, J., 1963. *A Letter concerning Toleration*, Latin and English Texts revised and edited with Variants and an Introduction by Mario Montuori, Hague: Nijhoff.
- Montaigne, 1922. *Essais de Montaigne*, II. Nouvelle Édition par Pierre Villey, Paris : Alcan.
- Petrarca, 2016. *Francesco Petrarca My Secret Book*, Edited and Translated by N. Mann, Cambridge(MA), London: Harvard University Press.
- Radice, B., 1992. *Pliny Letters, Panegyricus*, II. London: Loeb Classical Library.
- Thomas Aquinas, 1952, *Summa Theologiae Pars Prima et Prima Secundae*, cura et studio Sac. Petri Caramello, Torino: Marietti.

(Akai, Kiyooki, Univerisitas Hiroshimaensis [Philosophia])

Commentarium Quartum in ‘Sibi Scribere’

Kiioakius Akai

Describitur malefictium quod fecerunt aliqui professores et praeceptor qui simulant philosophari. Primum enim concilium litterarum academicum statuit ut quattuor examinatores investigarent aliquam dissertationem philosophicam. Amovit vero professor philosophiae se ipsum a horum quattuor examinatoribus. Per officium, professor philosophiae et praeceptor, qui examinatus primus erat, denuntiaverant, sequente die, philosophiae studiosae suae ut tres examinatores investigarent. Hoc vero fecerunt sine potestate, sine proba causa.

Deinde, concilio academico commutationem examinerum proponere conatus sum, persuadendo iis ut proponerent concilio litterarum academico commutationem examinerum. Sed, quia timuerunt expositionem relationis inter philosophiae professorem et ejus studiosam, repugnanado consilium meum, examinatores praeter me nuntiaverunt concilio litterarum academico signum per tres examinatores, quod recognovit facultas litterarum. Acta ergo duorum conciliorum academicorum habent nec constantiam nec cohaerentiam. Professores et praeceptor, qui sunt periti ethicorum, celaverunt igitur injustitiam quam fecerunt in concilio litterarum academico, ut reservarent dignitatem philosophiae professoris.